

JATKOSODAN TAISTELU SIMULOINTIMALLISSA: SUOVANJÄRVEN TAISTELU 27.7.1944 SIMULOITUNA SANDIS -OHJELMISTOLLA

ESA LAPPI

Kesällä 2013 Päivölän kansanopistolla pidetyssä laskennallisen sotahistorian työpajassa testattiin Sandis- taisteluohjelmistoa sotahistorialliseen tilanteeseen. Historian tapahtumat syötettiin ohjelmistoon ja päästettiin laskentamoottori käyntiin. Tulokset olivat hyviä: taistelun simuloitu kulku vastasi sotahistoriallista tilannetta, simuloitut tappiot vastasivat havaittuja ja tappioiden jakauma eri asejärjestelmien kesken oli mielekäs. Tämä on lyhyt suomenkielinen esittely laajemmasta artikkelista, joka on julkaistu englanninkielisenä edellä. Tekijätiedot, kuvat ja lähdetiedot ovat vain englanninkielisessä artikkelissa.

Sandis on puolustusvoimissa kehitetty simulointimalli, jolla voidaan pelata noin prikaati vastaan prikaati tilanteita käyttäen ”pelinappuloina” ryhmää tai joukkuetta. Sandis on tarkoitettu päätöksenteon tukivälineeksi vaihtoehtojen vertailuun ja sitä on käytetty tutkimuksissa. Siitä on useita julkaisuja, mm. Lapin väitöskirjassa *Computational methods for tactical simulations*, joten sen yksityiskohtia ei kuvata tässä lyhyessä suomenkielisessä tekstissä.

Kesällä 2013 Päivölän kansanopistolla järjestetyssä Laskennallisen sotahistorian työpajassa kokeiltiin, kuinka hyvin laskentamallin antamat tulokset vastasivat jatkosodan historian tapahtumia. Testitilanteeksi valittiin Loimolan lähellä käyty

Suovanjärven taistelu, jossa käytettiin suoraa, epäsuoraa ja ilmavoimien tulta. Suomalaisten, lähinnä Puolustusvoimien teknillisellä tutkimuslaitoksella varusmiestutkijoina palvelleiden reserviläisten lisäksi mukana oli Turkin edustaja majuri Burhan Urek ja työpajan johti sotatieteen tohtori Esa Lappi.

Loimolan edustalla Suovanjärvellä 27.7. käydystä taistelusta oli käytössä suomalaista muiden historialähteiden lisäksi Jr8 ensimmäistä pataljoonaa johtaneen kapteeni Keinosen teos 1944 – Taistelun takaisin. Kirjassa taistelun kulku ja joukkojen sijainti suhteessa karttaan oli kuvattu niin tarkoin, että taistelumalliin saatettiin syöttää joukkojen liikkeet simulointiohjelmistoon, ja katsoa, antaako simulointimalli historiaa vastaavat tulokset. Vanhojen aseiden parametrit koottiin monipuolisesti eri lähteistä, joiden kokoaminen vei pari ensimmäistä päivää.

Tästä simuloinnista on tarkempi englanninkielinen tutkimusraportti, joten tämä suomenkielinen kuvaus kertoo vain toiminnan ydinkohdat. I/JR8 oli vastaohjelmistolla 26.7. vallannut takaisin Suovanjärven eteläpään aseman, jossa oli osin linnoitettu tukilinja. Pataljoonaa tuki huomattava epäsuora tuli, joka koottiin jatkosotaa käsittelevän kirjallisuuden perusteella.

Taistelu käytiin seuraavana päivänä. Lainaukset ovat Keinosen kirjan sivuilta 191–193.

”Seuraavan yön aikana puolustustamme lujitettiin kuumeisesti. Uskoimme kovan koetuksen olevan edessä. Vihollisen tykistö tuli oli opettanutmiehet kaivautumaan nopeasti ja rakentamaan sirpalesuojia.”

Tämän vuoksi simuloinnissa suomalaisten puolustajien linnoitustaso asetettiin tilaan ”linnoitettu”, eikä avopoterot.

”27.7.kello 11 alkoi vihollisen kiivas tulivalmistelu, jonka jälkeen se hyökkäsi aluksi yllättävään suuntaan: Suovanjärven eteläpuolisesta tienhaarasta järven länsirantaa pohjoiseen. Sieltä vihollinen joutui sekä edestä että sivulta tulemme kohteeksi ja suurta mieshukkaa kärsityään joutui vetäytymään takaisin lähtöasemaansa.”

Simuloitu tykistö tuli kohdistettiin puolustusasemiin, mutta linnoitteiden vuoksi tappiot jäivät vähäisiksi. Hyökkäys joutui simuloinnissakin jalkaväen aseiden risti-tuleen, joka tuotti suuret tappiot ja las-kentamallin mukaan hyökkäys tyrehtyi jalkaväen tuleen.

”Helvetillinen rumputuli alkoi kello 12:30 pieksää koko pataljoonan puolustusasemaa. Taivas tuntui täyttyvän ilmataistelukoneista, jotka lamauttivat Loimolan ja etulinjan välisen liikenteen. ... Komentopaikkani lähelle harjanteen rinteeseen osui 2 lentopommia, ja räjähdyskuopat olivat mahtavat.”

Simuloinnissa lentopommien putoamis-paikkoihin asetettiin ilmaiskut. Tykis-tön tuli kohdistettiin puolustusasemiin. Suomalaisten ei oletettu voivan liikuttaa joukkojaan. Linnoitetut asemat johtivat suhteellisen pieniin tappioihin.

”Kello 13:30 vihollisen tuli siirtyi etulinjasta hieman taemmas ja samassa alkoi hyökkäys. Rykmentin vahvuinen vihollinen purkautui näkyviin entisen puolustusasemamme hyvistä korsuista, joissa se oli suojautunut oman tykistömmme vastavalmistelun aikana. Vihollinen syöksyi häikäilemättä eteenpäin. Se pääsi häikäilemättä niin lähelle etulinjaamme, että raskaimman tulemme torjuntamaalit jäivät sen seläm taakse. Vihollisen raju rynnäkkö pysäytettiin kuitenkin kivääriemme, konepistooliemme ja konekiväärien tulelle aivan asemamme eteen.”

”Kokonaista kuusi kertaa iltapäivän aikana vihollinen toisti hyökkäyksensä maantien suunnassa.”

”Pataljoonan saavuttama torjuntavoitto perustui suurelta osalta majurin Penttisen johtaman raskaan tulen tehokkuuteen. Usean patteriston ja raskasheitinkomppanian keskitetyt tuli-iskut, jotka suunnattiin joustavasti aina vaarallisimpiin maaleihin, lamauttivat ratkaisevasti vihollisen toiminnan.”

Simuloinnissa ensimmäinen hyökkäys tyrehtyi aivan suomalaisten asemien eteen jalkaväen aseiden tuleen. Tämän jälkeen hyökkäykseen kohdistettiin suomalaisten

vastavalmistelut, ja hyökkäävän vihollisen tappiot tyrehdyttivät hyökkäykset.

”Omat tappiomme olivat 30 miestä kaatuneina ja haavoittuneina.”

Simuloinnissa tappioiden 95% luottamusväli oli välillä 25-44 odotusarvona 35, joka on hyvin lähellä toteutunutta 30. Kokonaisuutena siis hyökkäykset tyrehtyivät simuloinnissa kuten oikeasti, ja tappiot olivat samaa suuruusluokkaa. Edelleen Keinonen kirjoittaa:

”Tähän hyvään tulokseen vaikuttivat toisaalta bikeä säästämätön kaivautuminen ja toisaalta se, että suuri osa aseiemme etumaastoa oli avointa suota, jolta vihollinen ei pystynyt tehokkaasti käsiaseillaan tulittamaan.”

Tämän vuoksi tehtiin testisimulointi, jossa linnoitustaso muutettiin avopote-roiksi. Jo ensimmäinen tulivalmistelu ja hyökkäys pohjoiseen olisi simuloinnissa mennyt läpi. Siten simulointitulokset ja paljooan komentajan käsitys vastaavat näiltäkin osin toisiaan.

Lopputuloksena voidaan siis todeta, että ainakin tässä yksittäistilanteessa Sandiksella tehdyt analyysit vastaavat todellisuutta erittäin hyvin, ja jopa paremmin kuin päätöksenteon tulen vertailevan analyysin minimivaatimukset ovat. Siten simulointimallin uskottavuutta voidaan pitää hyvänä. Kuitenkin tarkempaa analyysiä ja lisävalidointia tarvitaan, jotta ohjelmiston pätevyysalueen rajat saadaan kartoitettua.